КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ. М. МАКСИМОВИЧА

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВІДДІЛ

РУСЬКО ОЛЕКСІЙ МИКИТОВИЧ

(17(30).03.1906 – 25.08.1964)

рекомендаційний список літератури

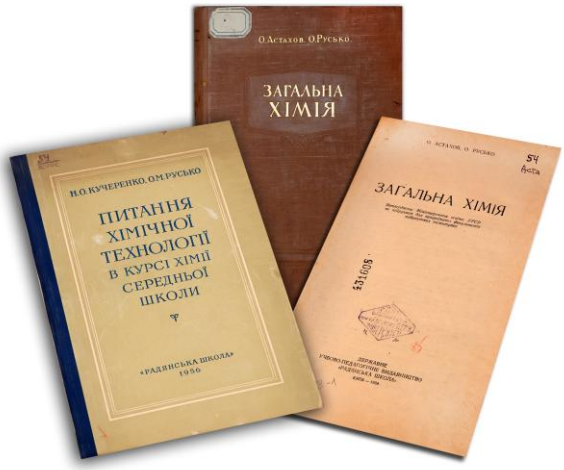

Русько Олексій Микитович (17(30).03.1906 – 25.08.1964) : рекомендаційний список літератури / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд.: І. І. Тіщенко, Н. В. Кошлякова ; за заг. ред. І. І. Тіщенко ; наук. ред. д-р наук з соціальних комунікацій О. О. Сербін ; іл.: Ю. В. Петровська]. – Київ : [б. в.], 2021. – 33 с.

Список укладено до 115-річчя від дня народження Олексія Микитовича Руська (1906–1964), педагога, хіміка, ректора КДУ ім. Т. Г. Шевченка (1938–1944 рр.). Література відображає фонди Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

Зміст

Основні наукові праці О. М. Руська 5
1938 5
1943 5
1946 5
1947 5
1948 5
1950 7
1951 8
1953 9
1954 9
1956 10
1957 10
1958 10
1959 11
1960 11
1961 11
1962 12
1963 12
1964 13
1966 13
1988 14
2006 14
Література про О. М. Руська 15
1938 16
1955 16
1958 16
1959 17
1962 17
1963 17
1964 17
1966 18
1967 18
1968 19
1980 19
1983 19
1984 19
1987 20
1988 20
1989 20
1997 21
1998 21
1999 21
2000 21
2001 22
2002 23
2003 23
2004 23

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

2005 25
2006 25
2007 26
2008 27
2009 27
2010 28
2011 28
2012 29
2013 30
2014 31
2015 31
2018 33
2019 33

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

Основні наукові праці О. М. Руська

1938

1. **Незабутні** дні // За комуністичні кадри. – Київ, **1938**. – 20 трав. (№ 28). – С. 1.

1943

2. **Університет** буде жити! // Київська правда. – Київ, **1943**. – 8 груд. – С. 3.

1946

3. **Відродження** університету // За радянські кадри. – Київ, **1946**. – 7 листоп. (№ 33/34). – С. 1.

4. **Про знання** випускників середньої школи // Радянська освіта. – **1946**. – 4 квіт. – С. 1.

5. **Київський** державний університет ім. Т. Г. Шевченка, редакції газети «За радянські кадри» // За радянські кадри. – Київ, **1946**. – 20 берез. (№ 7). – С. 1.

Вітання з відновленням видання газети заступника міністра освіти УРСР.

1947

6. **Лабораторні** роботи та практичні вправи з загальної неорганічної хімії / [співавт.]: О. Астахов, В. Городський, Б. Неклієвич. – Київ ; Львів : Радянська шк., **1947**. – 271 с.

7. **Про висвітлення** в підручниках загальної хімії і ролі вітчизняних вчених // Радянська школа. – Київ, **1947**. – № 2. – С. 58–61.

1948

8. **Вплив** Artemisia absinthium на ацетоно-бутилове шумування при зброджуванні житнього борошна. Ч. 1. Досліди 1943 року / [співавт.]: М. Н. Чернобильська // Наукові записки

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького. – Київ, **1948**. – Т. 6 : Фізико-математична серія, № 3. – С. 138–144.

9. **Вплив** Artemisia absinthium на ацетоно-бутилове шумування при зброджуванні житнього борошна. Ч. 2. Досліди 1945 року / [співавт.]: М. Н. Чернобильська // Наукові записки Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького. – Київ, **1948**. – Т. 6 : Фізико-математична серія, № 3. – С. 145–152 : 11 мал.

10. **Класи** та типові реакції неорганічних сполук / [співавт.]: О. Астахов, Б. Неклеєвич ; за ред. О. І. Астахова. – Київ : Радянська шк., **1948**. – 214, [1] с., [4] дод.

11. **Майбутнім** учителям – глибокі знання мічурінської біології // Радянська освіта. – Київ, **1948**. – 10 верес. – С. 2.

12. **О преподавании** педагогики и истории педагогики в педагогических и учительских институтах // Советская педагогика. – Москва, **1948**. – № 12. – С. 3–15.

13. **Про висвітлення** в підручниках загальної хімії ролі вітчизняних учених / [співавт.]: О. І. Астахов // Радянська школа. – Київ, **1948**. – № 5. – С. 58–62.

14. **Про опрацювання** в середній школі теми : «Оксид, основи, кислоти і солі» / [співавт.]: О. І. Астахов // Радянська школа. – Київ, **1948**. – № 3. – С. 82–84.

15. **Про підручник** неорганічної хімії / [співавт.]: О. І. Астахов // Радянська освіта. – Київ, **1948**. – 22 жовт. – С. 4. – Рец. на кн.: [Неорганічна хімія / В. Н. Верховський].

16. **Радянська** педагогіка – найпередовіша в світі // Радянська освіта. – Київ, **1948**. – 25 черв. – С. 2.

1950

17. **Ацетоно**-бутиловое брожение при переработке ржаной муки с примесью спорыньи / [соавт.]: М. Н. Чернобыльская // Наукові записки / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, **1950**. – Т. 9, вып. 7: Труди біолого-грунтознавчого факультету, № 5. – С. 91–95.

18. **Будова** атомів і молекул : лекція для студентів-заочників природ. ф-тів пед. ін-тів / [співавт.]: О. Астахов ; М-во освіти УРСР, Наук.-метод. кабінет заочної пед. освіти. – Київ : Радянська шк., **1950**. – 45, [2] с.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

19. **Видатні** вітчизняні хіміки : лекція для студентів-заочників природничих фак. педагогічних ін-тів та природ.-географ. відділень учительських ін-тів / [співавт.]: О. І. Астахов. – Київ : Радянська шк., **1950**. – 80 с.

20. **За нові** успіхи вищих педагогічних закладів // Радянська освіта. – Київ, **1950**. – 9 верес. – С. 2.

21. **Періодичний** закон Д. І. Менделєєва : лекція для студентів-заочників педагогічних інститутів / [співавт.]: О. Астахов. – Київ : Радянська шк., **1950**. – 31, [2] с. : 1 л. табл.

22. **Теорія** електролітичної дисоціації. Хімія і електричний струм : лекція / М-во освіти УРСР, Наук.-метод. кабінет наук.-пед. освіти. – Київ ; Львів : Радянська шк., **1950**. – 56 с.

23. **Теорія** розчинів : лекція для студентів заочників факультету природознавства пед. ін-тів / [співавт.]: О. Астахов ; М-во освіти УРСР, Наук.-метод. кабінет наук.-пед. освіти. – Київ ; Львів : Радянська шк., **1950**. – 36 с.

24. **Хімічні** рівняння. Складання та методика добору коефіцієнтів : лекція для студентів-заочників природ. ф-тів пед. ін-тів / [співавт.]: О. Астахов ; М-во освіти УРСР, Наук.-метод. кабінет заочної пед. освіти. – Київ ; Львів : Радянська шк., **1950**. – 30, [2] с.

1951

25. **Загальна** хімія : підруч. для вчительських інститутів / [співавт.]: О. Астахов. – Київ : Радянська шк., **1951**. – 450, [2] с.

26. **Саморобні** прилади з хімії // Радянська школа. – Київ, **1951**. – № 4. – С. 54–55.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

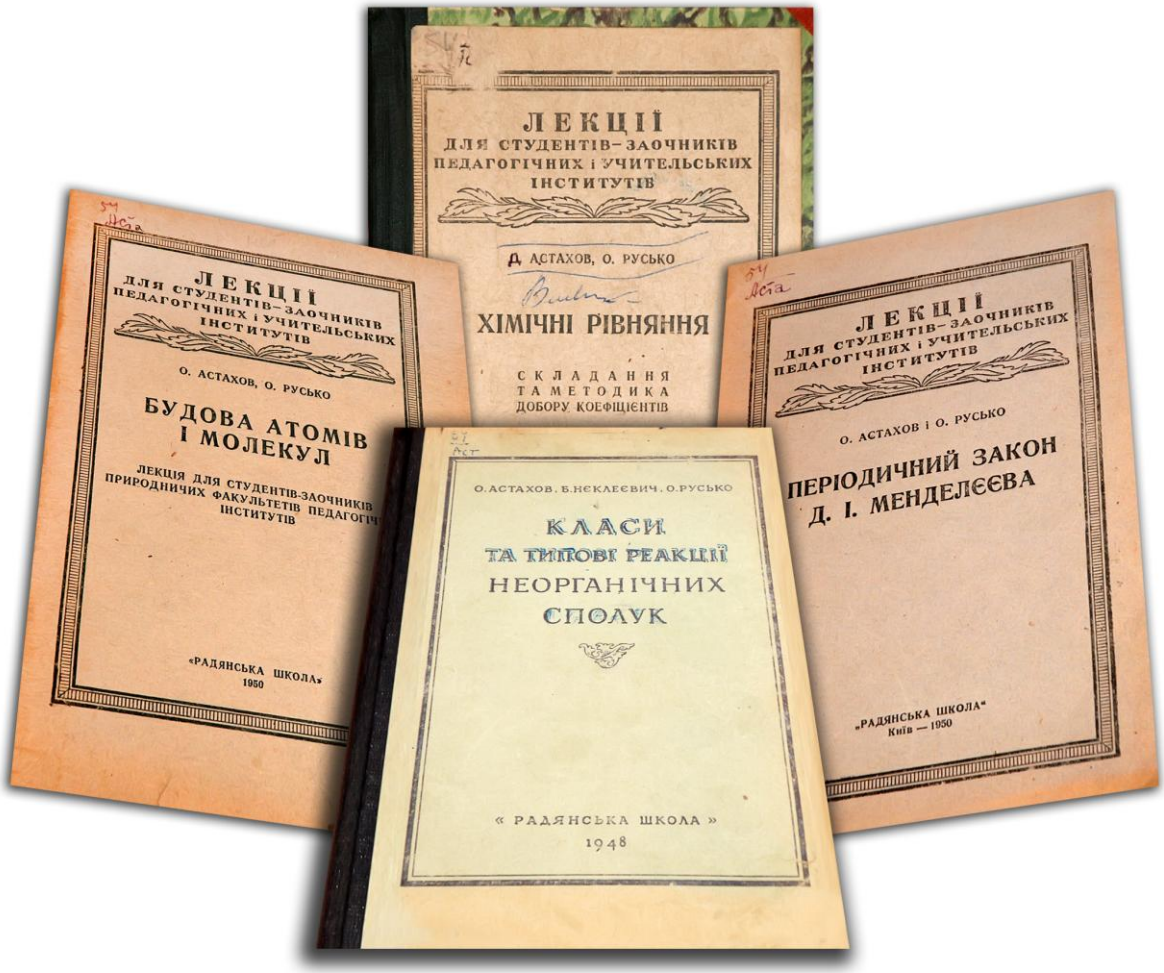

1953

27. **Влияние** некоторых зольних на развитие ацетоно-бутиловых бактерий / [соавт.]: М. Н. Чернобыльская, А. Я. Вербская // Наукові записки / Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, **1953**. – Т. 12, вип. 7 : Труды биолого-почвенного факультета, № 9. – С. 27–35.

1954

28. **Практичні** роботи та вправи з загальної хімії : посіб. для вищих учбових закладів УРСР / [співавт.]: О. І. Астахов, В. І. Зотов ; за ред. Ю. К. Делімарського. – Київ : Радянська шк., **1954**. – 249, [1] с. : 7 табл.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

1956

29. **Використання** кіно в підготовці вчителів в педагогічних вузах // Радянська школа. – Київ, **1956**. – № 11. – С. 15–20.

30. **Питання** хімічної технології в курсі хімії середньої школи : посіб. для вчителів / [співавт.]: Н. О. Кучеренко. – Київ : Радянська шк., **1956**. – 89, [3] с.

1957

31. **За високу** якість підготовки педагогічних кадрів // Радянська школа. – Київ, **1957**. – № 8. – С. 44–57.

32. **Назрілі** питання педагогічної теорії і практики в середній школі / [співавт.]: А. С. Бугай // Радянська школа. – Київ, **1957**. – № 4. – С. 18–29.

Обговорення статті С. У. Чавдарова і М. М. Грищенка «Невідкладні завдання педагогічної науки» в журналі «Радянська школа», 1956, № 9.

33. **Професіональна** і політехнічна підготовка майбутніх учителів фізики і математики / [співавт.]: А. С. Бугай // Радянська школа. – Київ, **1957**. – № 7. – С. 50–59.

1958

34. **Викладання** хімії в середній школі – на рівень зрослих вимог / [співавт.]: О. І. Астахов // Радянська школа. – Київ, **1958**. – № 12. – С. 61–64.

35. **За дальший** розвиток педагогічної науки на Україні // Радянська школа. – Київ, **1958**. – № 8. – С. 24–38.

36. **Загальна** хімія : [підручник для природничих ф-тів пед. ін-тів] / [співавт.]: О. Астахов. – Київ : Радянська шк., **1958**. – 531, [1] с.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

37. **Опыт** подготовки учителей широкого профиля в Украинской ССР // Советская педагогика. – Москва, **1958**. – № 1. – С. 117–124.

1959

38. **За дальше** піднесення педагогічної науки в УРСР // Радянська школа. – Київ, **1959**. – № 12. – С. 69–76.

39. **Книга** для читання з хімії : посіб. для вчителя / О. І. Астахов ; упоряд.: О. М. Русько, С. Я. Раскін. – Київ : Радянська шк., **1959**. – 338 с : рис., 1 л. іл.

1960

40. **Педагогічне** товариство Української РСР / [співавт.]: В. Д. Ніколаєнко // Радянська школа. – Київ, **1960**. – № 9. – С. 83–84.

41. **Химия** : учебник для 7–8 классов / [співавт.]: А. И. Астахов, С. Я. Раскин. – Киев : Радянська шк., **1960**. – 250 с.

42. **Хімія** : підручник для 7–8 класів / [співавт.]: О. І. Астахов, С. Я. Раскин. – Київ : Радянська шк., **1960**. – 263 с.

1961

43. **Захоплюючі** перспективи / [співавт.]: В. І. Чепелєв // Радянська шк. – Київ, **1961**. – № 10. – С. 7–10.

44. **Сборник** задач и упражнений по химии : для восьмилетней школы / соавт.: А. И. Астахов, Г. Н. Николаева. – Киев : Радянская шк., **1961**. – 91 с.

45. **Січневий** Пленум ЦК КПРС і завдання педагогічної науки / [співавт.]: В. І. Чепелєв // Радянська школа. – Київ, **1961**. – № 6. – С. 44–51.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

1962

46. **Важливі** проблеми школознавства // Радянська школа. – Київ, **1962**. – № 11. – С. 9–14.

47. **Дальший** розвиток педагогічної науки на Україні // Радянська школа. – Київ, **1962**. – № 2. – С. 2–5.

48. **Науково-атеїстичне** виховання учнів у школі // Питання науково-атеїстичного виховання в школі : метод. зб. / М-во освіти УРСР, НДІ педагогіки ; за заг. ред. О. М. Руська, Г. І. Підлуцького. – Київ, **1962**. – С. 3–12.

49. ***Ред.:*** **Питання** науково-атеїстичного виховання в школі : метод. зб. / М-во освіти УРСР, НДІ педагогіки ; за заг. ред. О. М. Руська, Г. І. Підлуцького. – Київ : Радянська шк., **1962**. – 238, [2] с.

1963

50. **В ногу** з життям / [відп. ред. В. Є. Римаренко]. – Київ : [б. в], **1963**. – 40 с. – (Тов-во для поширення політичних і наукових знань УРСР ; Сер. 9 ; № 1).

Про стан виробничого навчання в школах України.

51. **Виробниче** навчання в школі / [співавт.]: М. Й. Розенберг ; за ред. О. Г. Сивця. – Київ : Радянська школа, **1963**. – 166, [2] с.

52. **Виробничому** навчанню – міцну базу, чітку організацію // Радянська школа. – Київ, **1963**. – № 8. – С. 74–79.

53. **Збірник** задач і вправ з хімії : для шкіл робітничої та сільської молоді / [співавт.]: О. І. Астахов, Г. М. Ніколаєва ; [ред. М. Я. Коваленко] ; НДІ педагогіки УРСР. – Київ : Радянська шк., **1963**. – 110, [1] с. : 4 табл.

54. ***Ред.:*** **Удосконалення** форм і методів виробничого навчання промислового профілю : матеріали Перших Республіканських читань з виробничого навчання / [редкол.: О. М. Русько (відп. ред.) та ін.]. – Київ : Радянська шк., **1963**. – 134 с.

1964

55. **Назрілі** питання вивчення хімії в середній школі / [співавт.]: О. І. Астахов // Радянська школа. – Київ, **1964**. – № 2. – С. 3–8.

56. **Початкова** ланка комуністичного виховання // Дошкільне виховання. – Київ, **1964**. – № 10. – С. 5.

57. **Рік** творчих шукань // Радянська школа. – Київ, **1964**. – № 6. – С. 6–10.

1966

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

58. **Предмет** сучасного школознавства // Деякі питання школознавства / М–во освіти УРСР, НДІ педагогіки ; [редкол.: М. В. Черпинський (відп. ред.), Є. С. Березняк, В. І. Чепелєв ; упоряд.: Л. М. Артамонова, І. С. Артюшенко, С. І. Дзядик]. – Київ, **1966**. – С. 6–13. – (Б-ка директора школи).

1988

59. **Усовершенствование** форм и методов производственного обучения промышленного профиля // Антология педагогической мысли Украинской ССР / Акад. пед. наук СССР ; редкол. тома: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуфор, Н. П. Калениченко [и др.] ; [сост. Н. П. Калениченко]. – Москва, **1988**. – С. 479–486.

2006

60. **До інтелігенції** Дро[г]обича, Станіславова і славного старо[д]авнього Львова [Смерть німецьким загарбникам! м. Київ. 1944] / [О. О. Богомолець, А. В. Палладін, О. М. Русько та ін.] // Вікопомний подвиг. Україна у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років : фотоальбом / упоряд.: А. Арутюнян, Ю. Єльченко, Г. Максименко. – Київ, **2006**. – С. 128–129.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

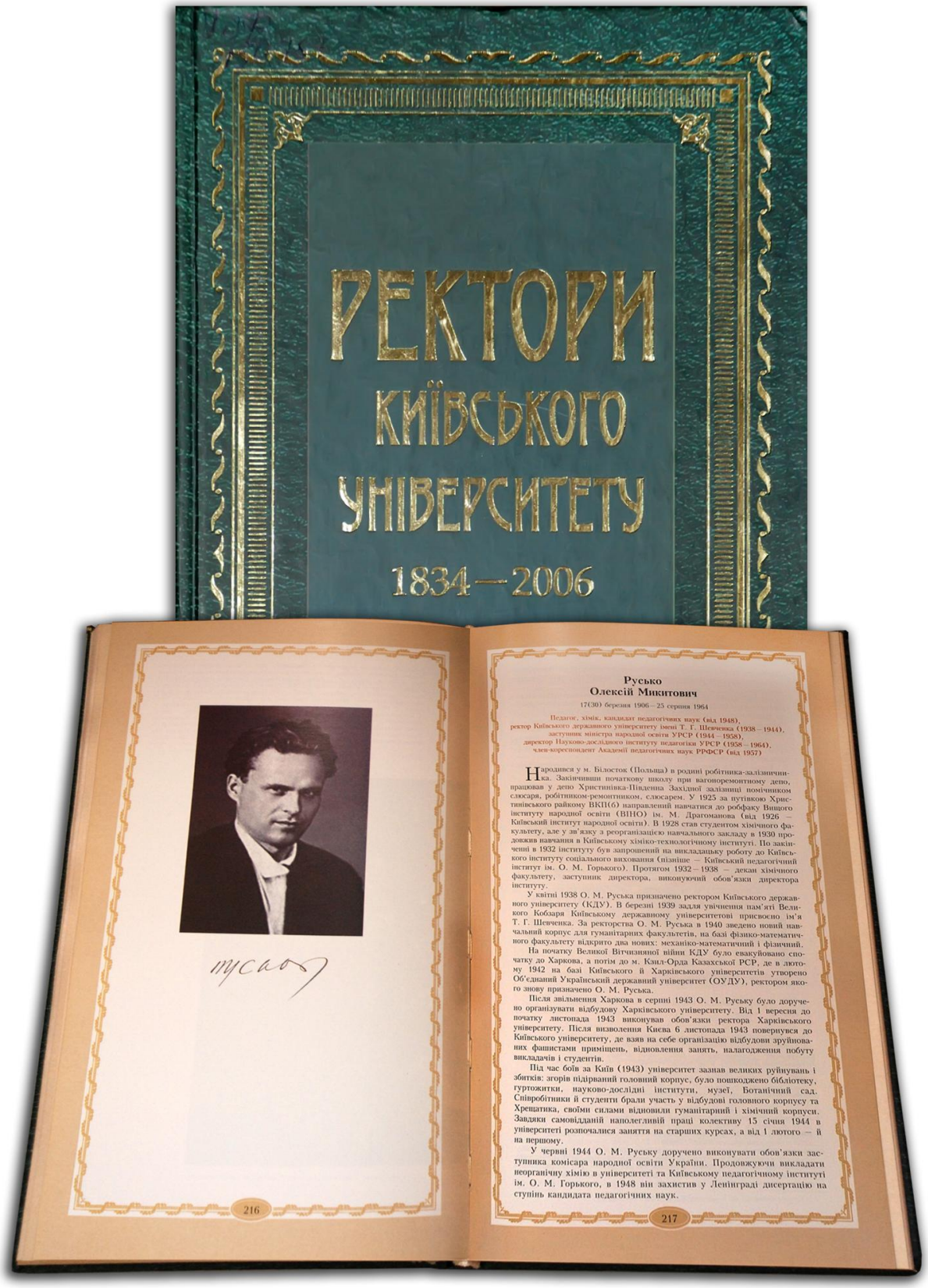
РЕКТОРИ
КИЇВСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
1834—2006
Русько
Олексій Микитович
17(30) березня 1906 — 25 серпня 1964
Педагог, хімік, кандидат педагогічних наук (від 1948),
ректор Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1938 – 1944),
заступник міністра народної освіти УРСР (1944 – 1958),
директор Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (1958 – 1964),
член-кореспондент Академії педагогічних наук РРФСР (від 1957)
Народився у м. Білосток (Польща) в родині робітника-залізничника. Закінчивши початкову школу при вагоноремонтному депо, працював у депо Христинівка-Південна Західної залізниці помічником слюсаря, робітником-ремонтником, слюсарем. У 1925 за путівкою Христинівського райкому ВКП(б) направлений навчатися до робфаку Вищого інституту народної освіти (ВІНО) ім. М. Драгоманова (від 1926 — Київський інститут народної освіти). В 1928 став студентом хімічного факультету, але у зв'язку з реорганізацією навчального закладу в 1930 продовжив навчання в Київському хіміко-технологічному інституті. По закінченні в 1932 інституту був запрошений на викладацьку роботу до Київського інституту соціального виховання (пізніше — Київський педагогічний інститут ім. О. М. Горького). Протягом 1932 – 1938 — декан хімічного факультету, заступник директора, виконуючий обов'язки директора інституту.
У квітні 1938 О. М. Руська призначено ректором Київського державного університету (КДУ). В березні 1939 задля увічнення пам'яті Великого Кобзаря Київському державному університетові присвоєно ім'я Т. Г. Шевченка. За ректорства О. М. Руська в 1940 зведено новий навчальний корпус для гуманітарних факультетів, на базі фізико-математичного факультету відкрито два нових: механіко-математичний і фізичний.
На початку Великої Вітчизняної війни КДУ було евакуйовано спочатку до Харкова, а потім до м. Кзил-Орда Казахської РСР, де в лютому 1942 на базі Київського й Харківського університетів утворено Об'єднаний Український державний університет (ОУДУ), ректором якого знову призначено О. М. Руська.
Після звільнення Харкова в серпні 1943 О. М. Руську було доручено організувати відбудову Харківського університету. Від 1 вересня до початку листопада 1943 виконував обов'язки ректора Харківського університету. Після визволення Києва 6 листопада 1943 повернувся до Київського університету, де взяв на себе організацію відбудови зруйнованих фашистами приміщень, відновлення занять, налагодження побуту викладачів і студентів.
Під час боїв за Київ (1943) університет зазнав великих руйнувань і збитків: згорів підірваний головний корпус, було пошкоджено бібліотеку, гуртожитки, науково-дослідні інститути, музеї, Ботанічний сад. Співробітники й студенти брали участь у відбудові головного корпусу та Хрещатика, своїми силами відновили гуманітарний і хімічний корпуси. Завдяки самовідданій наполегливій праці колективу 15 січня 1944 в університеті розпочалися заняття на старших курсах, а від 1 лютого — й на першому.
У червні 1944 О. М. Руську доручено виконувати обов'язки заступника комісара народної освіти України. Продовжуючи викладати неорганічну хімію в університеті та Київському педагогічному інституті ім. О. М. Горького, в 1948 він захистив у Ленінграді дисертацію на ступінь кандидата педагогічних наук.
216
217

Література про О. М. Руська

1938

61. Тов. Русько – ректор Київського державного університету // За комуністичні кадри – Київ, **1938**. – 16 квіт. (№ 20). – С. 1.

1955

62. **Харьковский** государственный университет им. А. М. Горького за 150 лет / под ред. С. М. Короливского. – Харьков : Изд-во Харьков. ун-ту, **1955**. – 384, [2] с.

О. М. Русько. – С. 308, 315, 319.

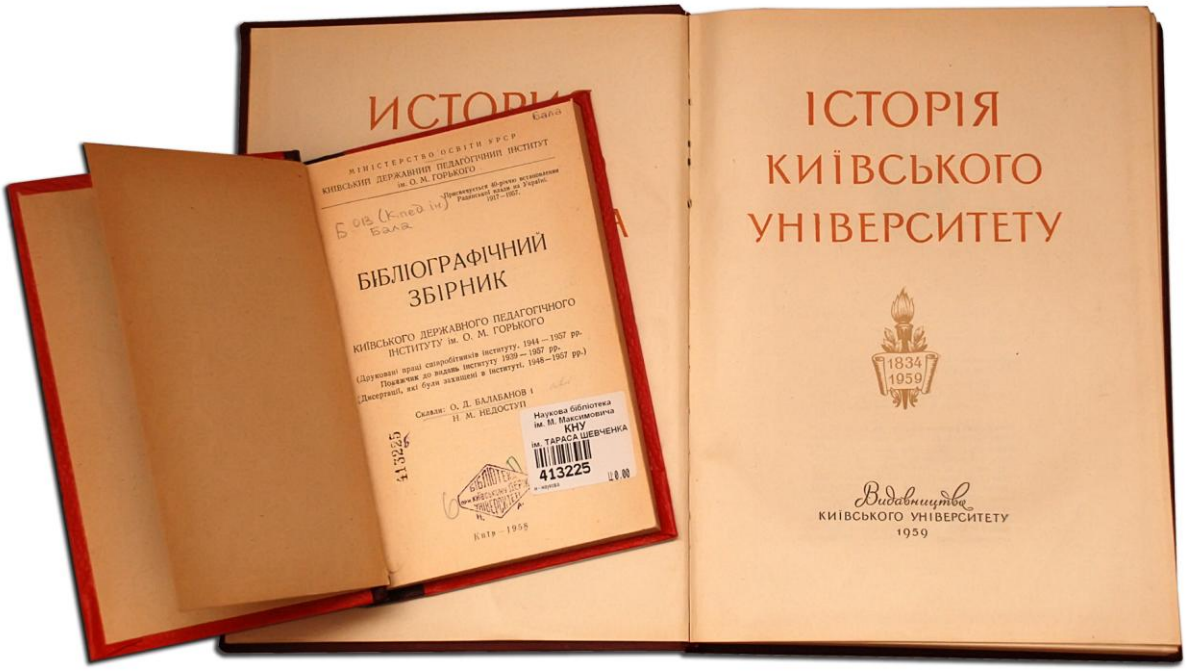

1958

63. **Бібліографічний** збірник Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького / Мін-во освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького ; склали: О. Д. Балабанов, Н. М. Недоступ. – Київ : [б. в.], **1958**. – 219, [1] с.

О. М. Русько. – С. 165–166, 196, 217.

Наукова бібліотека ім. М. М. Максимовича

1959

64. **Історія** Київського університету : 1834–1959 / [відп. ред. О. З. Жмудський]. – Київ : Вид-во Київського ун-ту, **1959**. – 629 с. : іл.

О. М. Русько. – С. 348, 358, 368–369, 376.

1962

65. **Підлуцький Г. І.** Республіканські педагогічні читання з історії / Г. І. Підлуцький // Український історичний журнал. – Київ, **1962**. – № 6. – С. 145–146.

О. М. Русько. – С. 145.

1963

66. **Русько** Алексей Никитич // Советская педагогика. – Москва, **1963**. – № 10. – С. 157.

67. **Систематичний** покажчик до періодичних видань Київського університету (1861–1960). Вип. 1/2 / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Наукова бібліотека ; упоряд.: О. Д. Балабанов, Н. М. Недоступ. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, **1963**. – 376 с.

О. М. Русько. – С. 144, 355.

68. **Русько** Олексій Микитович // Українська радянська енциклопедія : [у 17 т.] / редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. – [1-ше вид.] – Київ, **1963**. – Т. 12 : Пряшів–Світлофор. – С. 451.

1964

69. **Г. П.** Конференція вчителів історії та суспільствознавства / Г. П. // Український історичний журнал. – Київ, **1964**. – № 5. – С. 149–150.

О. М Русько. – С. 149.

70. **Олексій** Микитович Русько : [некролог] // Вечірній Київ. – Київ, **1964**. – 26 серп. – С. 4.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

71. **Олексій** Микитович Русько : [некролог] // Радянська школа. – Київ, **1964**. – № 9. – С. 112.

1966

72. **Русько** Алексей Никитич // Педагогическая энциклопедия : [в 4 т.]. / глав. ред.: И. А. Каиров, Ф. Н. Петров, А. И. Богомолов [и др.]. – Москва, **1966**. – Т. 3 : Н–См. – С. 758.

1967

73. **Київський** університет за 50 років Радянської влади / [редкол.: І. Т. Швець (голова), А. А. Чухно, П. Г. Богач та ін.]. – Київ : Вид-во Київського університету, **1967**. – 192 с.

О. М. Русько. – С. 14, 88, 124, 129, 139.

74. **Ніколаєнко В. Ю.** О. М. Русько – як діяч народної освіти / В. Ю. Ніколаєнко // Педагогіка. – Київ, **1967**. – Вип. 5 : Нариси з історії розвитку педагогічної науки на Україні (1917–1967). – С. 154–160.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

1968

75. **Русько** Олексій Микитович // Український радянський енциклопедичний словник : [у 3 т.] / редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. – [1-ше вид.]. – Київ, **1968**. – Т. 3 : Полюс–Ь. – С. 192.

1980

76. **Харьковский** государственный университет, 1805–1980 : исторический очерк / [отв. ред. И. Е. Тарапов ; редкол.: Я. С. Блудов, И. И. Залюбовский, В. И. Кадеев и др.]. – Харьков : Вища шк., **1980**. – 157, [3] с.

О. М Русько. – С. 84, 86, 90, 158.

1983

77. **Попов В. М.** Русько Олексій Микитович / В. М. Попов // Українська радянська енциклопедія : [у 12 т.] / редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. – [2-ге вид.]. – Київ, **1983**. – Т. 9 : Поплужне–Салуїн. – С. 526.

78. **Попов В. Н.** Русько Алексей Никитич / В. Н. Попов // Украинская советская энциклопедия : [в 12 т.] / редкол.: М. П. Бажан (гл. ред.) [и др.]. – [2-ое изд.]. – Киев, **1983**. – Т. 9 : Проект–Семёновка. – С. 526.

1984

79. **Киевский** университет / [редкол.: М. У. Белый (председ.), Л. В. Губерский, Я. С. Калакура и др.]. – Киев : Вища школа, **1984**. – 202, [2] с.

О. М Русько. – С. 73.

80. **Киевский** университет : документы и материалы, 1834–1984 / [редкол.: М. У. Белый, Л. В. Губерский, И. И. Ляшко и др. ; сост.: В. А. Замлинский и др.]. – Киев : Вища шк., **1984**. – 189, [3] с.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

О. М Русько. – С. 103–104, 115–116.

1987

81. **Русько** Олексій Микитович // Український радянський енциклопедичний словник : [у 3 т.] / редкол.: Ф. С. Бабичев (голов. ред.) [та ін.]. – 2-ге вид. – Київ, **1987**. – Т. 3 : Портулак–Ь. – С. 144.

1988

82. **Антология** педагогической мысли Украинской ССР / Акад. пед. наук СССР ; редкол. тома: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуфор, Н. П. Калениченко [и др.] ; [сост. Н. П. Калениченко]. – Москва : Педагогика, **1988**. – 635, [5] с.

О. М. Русько. – С. 27, 478, 610, 611, 630.

Алексей Никитич Русько
(1906—1964)

Советский педагог, деятель народного образования, член-корреспондент АПН РСФСР (1957), А. Н. Русько родился в г. Белостоке, в семье рабочего-железнодорожника. Трудовую деятельность начал слесарем в г. Христиновке Черкасской области (1919—1925). Член КПСС с 1925 г. После окончания рабфака[1] (1928) поступил на химический факультет Киевского института народного образования. В связи с его реорганизацией был переведен в Химико-технологический институт, который окончил в 1932 г. Работал преподавателем, деканом, заместителем директора по учебной части Киевского педагогического института (1932—1938), ректором Киевского университета (1938—1944), заместителем министра просвещения Украинской ССР (1944—1958), директором НИИ педагогики УССР (1958—1964).

А. Н. Русько — автор свыше 100 научных работ по проблемам организации народного образования на Украине, развития педагогической науки, методики химии и ее преподавания. Он является соавтором учебников и методических пособий по химии для педагогических институтов и школ. Одним из первых на Украине, начиная с 30-х гг., он разрабатывает методику преподавания химии в школе. В 50-е гг. А. Н. Русько занимался исследованием вопросов атеистического воспитания школьников, а в 60-е гг. — системой производственного обучения в школе. Он вел общественно-политическую работу, был основателем и первым президентом Педагогического общества Украинской ССР, председателем секции по просвещению республиканской комиссии ЮНЕСКО, неоднократно был членом правительственной делегации от Украины на международных конференциях ЮНЕСКО. По инициативе А. Н. Русько в НИИ педагогики в 1959 г. был создан общественный институт научных корреспондентов, куда избираются работники народного образования, проявившие способности к научным исследованиям в области педагогики народного образования.

478 Антология педагогической мысли народов СССР

Антология педагогической мысли Украинской ССР

1989

83. **Русько** Алексей Никитич // Украинский советский энциклопедический словарь : в 3 т. / редкол.: Ф. С. Бабичев (гл. ред.) [и др.]. – Т. 3 : Протерозой– Ящурка. – Киев, **1989**. – С. 109.

1990

84. **Київський** державний педагогічний інститут імені О. М. Горького, 1920–1990 : історичний нарис / [авт. кол.: П. П. Хропко, О. Г. Лозовицький ; редкол.: М. І. Шкіль (голова), Г. І. Волинка, А. Г. Слюсаренко]. – Київ : Радянська шк., **1990**. – 200, [3] с.

О. М. Русько. – С. 13.

1997

85. **Гончаренко С.** Русько Олексій Микитович / С. Гончаренко // Український педагогічний словник / Семен Гончаренко ; [голов. ред. С. Головко]. – Київ, **1997**. – С. 293.

1998

86. **Русько** Олексій (1906–64) // Енциклопедія українознавства : словникова частина : перевидання в Україні / Наук. т-во ім. Шевченка у Львові, Фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького ; голов. ред. В. Кубійович. – Репринт. відтворення вид. 1955–1984. – Львів, **1998**. – Т. 7 : Пряшівщина– Сиг. – С. 2659.

1999

87. **Хижняк В. П.** Русько Олексій Микитович / В. П. Хижняк // Сторінки історії. Видатні вчені / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка ; [ред. Н. Прохоренко]. – Київ, **1999**. – С. 202.

2000

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

88. **Київський** державний педагогічний інститут імені О. М. Горького (1945–1993 рр.) // Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова. Історичний нарис, 1920–2000 / [уклад.: П. В. Дмитренко, О. Л. Макаренко]. – Київ, **2000**. – С. 36–42.

О. М. Русько. – С. 37.

2001

89. **Дічек Н.** З нашої спадщини : до 95-річчя від дня народження Олексія Микитовича Руська / Н. Дічек // Шлях освіти. – Київ, **2001**. – № 2. – С. 48–51.

90. **Федченко П.** «Помирати не страшно – страшно так жити…» / Павло Федченко // Дніпро. – Київ, **2001**. – № 3/4.– С. 124–135.

Київ 1937 р. Спомини про ректора університету О. М. Руська О. М. – С. 127, 135.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

91. **Ярмаченко М.** [Русько Олексій Микитович] / М. Ярмаченко // Педагогічний словник / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки ; за ред. М. Д. Ярмаченка. – Київ, **2001**. – С. 407.

2002

92. [**Русько** Олексій Микитович] // Український педагогічний календар : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [упоряд.: Л. О. Калмикова, Т. Ф. Баєва ; за заг. ред. В. П. Коцура]. – Київ, **2002**. – С. 53.

2003

93. **Історія** Національної академії наук України (1938–1941) : документи і матеріали / НАНУ ; НБУ ім. В. Вернадського ; [упоряд.: В. А. Кучмаренко, Т. П. Папакіна, Л. І. Стрельська та ін. ; редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін.]. – Київ : [б. в.], **2003**. – 916, [3] с.

О. М. Русько. – С. 539, 900.

94. **Хмелєвська В. С.** Спогади про фронтову юність / В.С. Хмелєвська // Вони чесно своє одробили на ратному і освітянському полях : спогади ветеранів Великої Вітчизняної війни – працівників Міністерства освіти і науки України / упоряд.: О. А. Сай. – Київ, **2003**. – С. 108–184.

«Вранці 23 червня [1941 року] в актовому залі Київського університету відбувся мітинг, на якому я поряд з іншими виступала від імені дівчат, що мали йти на фронт і давали клятву віддати всі сили для захисту Батьківщини. Як рідний батько, благословив і проводжав нас усіх в армію ректор університету Олексій Русько, якого дуже любили студенти...». – С. 181.

2004

95. **Книжкові** джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

до бібліографії (середина XIX–XX ст.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біографічних досліджень ; редкол.: О. С. Онищенко (голова) [та ін.] ; [авт.-уклад.: Т. В. Куриленко, Н. І. Мельник, О. М. Яценко]. – Київ : [б. в.], **2004**. – 365, [3] с. – (Джерела української біографістики / редкол.: О. С. Онищенко, В. І. Попик, В. О. Горбик та ін. ; вип. 1).

О. М. Русько. – С. 39, 285.

96. **Матвійчук О.** Ректори Київського національного університету імені Тараса Шевченка / авт.-упоряд.: О. Матвійчук, Н. Струк // Київський національний університет імені Тараса Шевченка : імена славних сучасників : [довідково-бібліограф. видання] / [авт.-упоряд. і керів. проєкту: О. Матвійчук, Н. Струк ; редкол.: В. В. Скопенко, О. В. Третяк, Л. В. Губерський та ін.]. – Київ, **2004**. – С. 24–28.

О. М. Русько. – С. 26.

97. **Нариси** історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 1834–2004 / [В. В. Різун, М. С. Тимошик,

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

А. Є. Конверський та ін.]. – Київ : Наша культура і наука, **2004**. – 440 с. : іл.

О. М. Русько. – С. 324.

98. **Павлова Т. Г.** Из осколков двух университетов : [Русько Алексей Никитович (1906–1964)] / Т. Г. Павлова // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / Народная украинская академия ; под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой. – Харьков. – С. 84–85.

99. **Харківський** національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / [В. В. Кравченко, С. І. Посохов, В. І. Кадєєв та ін. ; голов. ред. В. С. Бакіров]. – Харків : Фоліо, **2004**. – 749, [3] с.

О. М. Русько. – С. 422, 426.

100. **Хацет Б. И.** Мой друг Георгий Кац : из воспоминаний / Б. И. Хацет // У світі математики. – Київ, **2004**. – Т. 10, вип. 2. – С. 70–76.

Про навчання в університеті 40-х рр. XX ст. на математичному ф-ті та ректора О. М. Руська. – С. 70.

101. **Ярмиш Ю. Ф.** Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 170 років діяльності / Ю. Ф. Ярмиш // Наукові записки Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, **2004**. – Т. 14. – С. 26–37.

О. М. Русько. – С. 30.

2005

102. **Русько** Олексій Микитович // Українська педагогіка в персоналіях : у 2 кн. / [О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антонець, Л. Д. Березівська та ін.] ; за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ, **2005**. – Кн. 2 : XX століття. – С. 349–355.

2006

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

103. **Дічек Н.** Організатор вітчизняної освіти / Н. Дічек // Педагогічна газета. – Київ, **2006**. – № 3. – С. 7.

104. **Мадзігон В.** Біля витоків національної педагогічної думки. Інституту педагогіки АПН України – 80! / Василь Мадзігон // Рідна школа. – Київ, **2006**. – № 12. – С. 35–37.

О. М. Русько. – С. 37.

105. **Русько** Олексій Микитович / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тіщенко, Л. В. Шевченко // Ректори Київського університету. 1834–2006 / Скопенко В. В., Короткий В. А., Табенська Т. В. [та ін.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, **2006**. – С. 216–221.

2007

106. **Історія** Національної академії наук України, 1941–1945 : [у 2 ч.]. Ч. 1. Документи і матеріали / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства [та ін.] ; [упоряд.:

Л. М. Яременко та ін. ; редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін.]. – Київ : [б. в.], **2007**. – 804, [4] с. – (Джерела з історії науки в Україні).

О. М. Русько, як член Ювілейного комітету проведення 25-річчя Академії наук УРСР. – С. 302.

107. **Історія** Національної академії наук України, 1941–1945 : [у 2 ч.]. Ч. 2. Додатки / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства [та ін.] ; [упоряд.: Л. М. Яременко та ін. ; редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін.]. – Київ : [б. в.], **2007**. – 574, [2] с. – (Джерела з історії науки в Україні).

О. М. Русько. – С. 55.

2008

108. **Березівська Л. Д.** Реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті : монографія / Л. Д. Березівська ; Ін-т педагогіки АПН України. – Київ : [СПД Богданова А. М.], **2008**. – 405 с.

О. М. Русько. – С. 232, 246, 252, 258–259, 371.

109. **Дічек Н. П.** Русько Олексій Микитович / Н. П. Дічек // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень ; [підгот.: Авшенюк Н. М. та ін.]. – Київ, **2008**. – С. 793.

2009

110. **Патриляк І. К.** Нариси з історії Київського університету : навч. посіб. для студ. іст. ф-ту / І. К. Патриляк, М. А. Боровик, О. В. Ляпіна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Іст. ф-т. – Київ : [б. в.], **2009**. – 130 с.

О. М. Русько. – С. 86, 129.

111. **Русько** Олексій Микитович // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 1944–2009 : біобібліогр. довід. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; [уклад.: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; за заг. ред.

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

В. П. Андрущенка]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ, **2009**. – С. 314. – (Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова ; До 175-річя НПУ імені М. П. Драгоманова).

2010

112. **Журавський Ю. Й.** Харківський університет у роки Великої Вітчизняної війни : монографія / Ю. Й. Журавський, Б. П. Зайцев, Б. К. Мигаль ; М-во освіти та України, Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2-ге вид., випр. і доповн. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, **2010**. – 198, [2] с. : [12] арк. іл.

О. М. Русько. – С. 85, 90, 101, 122.

2011

113. **Граб М.** Діяльність Київського університету у роки Другої Світової війни / М. Граб // Вісник Київського національного

університету імені Тараса Шевченка. Математика. Механіка. – Київ, **2011**. – Вип. 25. – С. 56–58. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/visnyk/mehmat_25_2011.pdf.

Проаналізовано архівні документи Київського національного університету імені Тараса Шевченка 1941–1943 років, розглянуто діяльність університету під час евакуації до м. Кзил-Орда Казахської РСР. О. М. Русько. – С. 57–58.

114. **Патриляк І.** Київський університет у роки Великої Вітчизняної війни / І. Патриляк ; [при підготовці нарису використано матеріали, надані Радою ветеранів] // Київський університет. – Київ, **2011**. – Трав. (№ 8). – С. 1, 3.

Викладачі, співробітники, аспіранти та студенти Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка у роки Великої Вітчизняної війни, робота в евакуації, та відбудова і відродження КДУ наприкінці війни (1944 р. – перша половина 1945 р.). О. М. Русько. – С. 3.

2012

115. **Казьмирчук М. Г.** Проблеми навчання та позауніверситетське життя студентів довоєнного Київського університету (1933–1941 рр.) / М. Г. Казьмирчук // Соціальна історія. – Київ, **2012**. – Вип. 8. – С. 47–57. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/si/si_2012_08.pdf.

О. М. Русько. – С. 51.

116. **Кривошея Г. М.** Петро Тимофійович Тронько / [Кривошея Г. М., Семилєтка Г. П., Скляренко Є. М.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : ВПЦ «Київський університет», **2012**. – 215, [1] с. : іл., портр. – (Київський національний університет імені

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

Тараса Шевченка. Герої – видатні вихованці та педагоги / редкол.: Л. В. Губерський (голова) [та ін.].

О. М. Русько. – С. 34–39, 44–45.

117. **Терентьєва Н. О.** Політехнічна освіта у вищих педагогічних навчальних закладах України : теорія і практика : монографія / Н. О. Терентьєва ; за ред. М. Б. Євтуха ; [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка]. – Київ : Чабаненко Ю. А., **2012**. – 263, [1] с. : іл., табл.

О. М. Русько. – С. 6, 14, 29-30, 161, 205, 219.

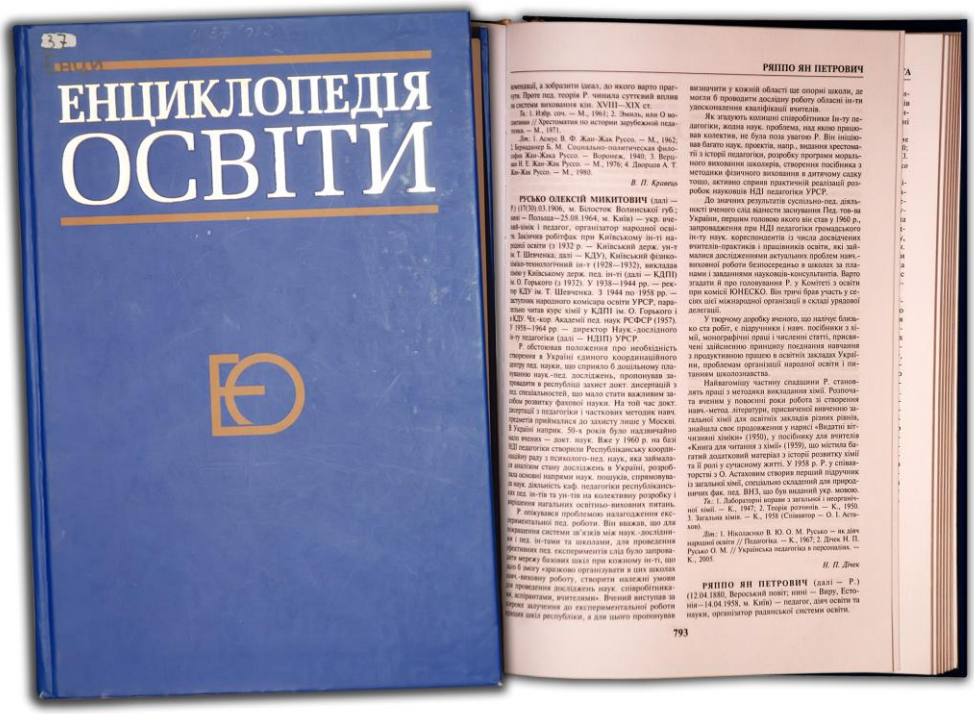

2013

118. **Заболотна І. М.** Побут студентів та викладачів Київського державного університету в повоєнні роки / І. М. Заболотна // Соціальна історія. – Київ, **2013**. – Вип. 9. – С. 33–45. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/si/si_2013_09.pdf.

Ректор Університету О. Русько доповідав заступнику голови раднаркому Д. Жилі в листі від 23 листопада 1943 р про гостру потребу в житлі для студентів і викладачів. – С. 35.

119. **Казьмирчук М. Г.** Студентство довоєнного Київського університету в 1933–1941 рр / М.Г. Казьмирчук // Соціальна історія. – Київ, **2013**. – Вип. 9. – С. 15–23. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/si/si_2013_09.pdf.

О. М. Русько. – С. 20.

2014

120. **Двірна К.** Заклади освіти та освітянська політика в м. Києві (1941–1945 рр.) / К. Двірна // Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлинського, [Київ, 27 березня 2014 р.] / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Іст. ф-т, Каф. етнології та краєзнавства [та ін.] ; [упоряд.: О. П. Гончаров, Н. В. Терес]. – Київ, **2014**. – С. 330–335.

О. М. Русько. – С. 331.

121. **Історія** Київського університету : монографія / [І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін. ; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник]. – Київ : ВПЦ «Київський університет», **2014**. – 895 с.

О. М. Русько. – С. 325, 326, 333, 342, 352, 360, 365, 370, 374, 379, 405, 407, 412, 414, 425, 440, 459.

2015

122. **Бердута М. З.** Харківський університет і розвиток української культури в роки Великої Вітчизняної війни та перші повоєнні роки / М. З. Бердута // Харківський університет і українська культура : до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого. – С. 51–59.

О. М. Русько. – С. 52.

Наукова бібліотека ім. Максимовича

123. **Жадько В. О.** [Русько Олексій Микитович] / [авт.-упоряд. В. О. Жадько]// Історичний календар / [авт.-упоряд. В. О. Жадько ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова]. – Київ, **2015**. – С. 186.

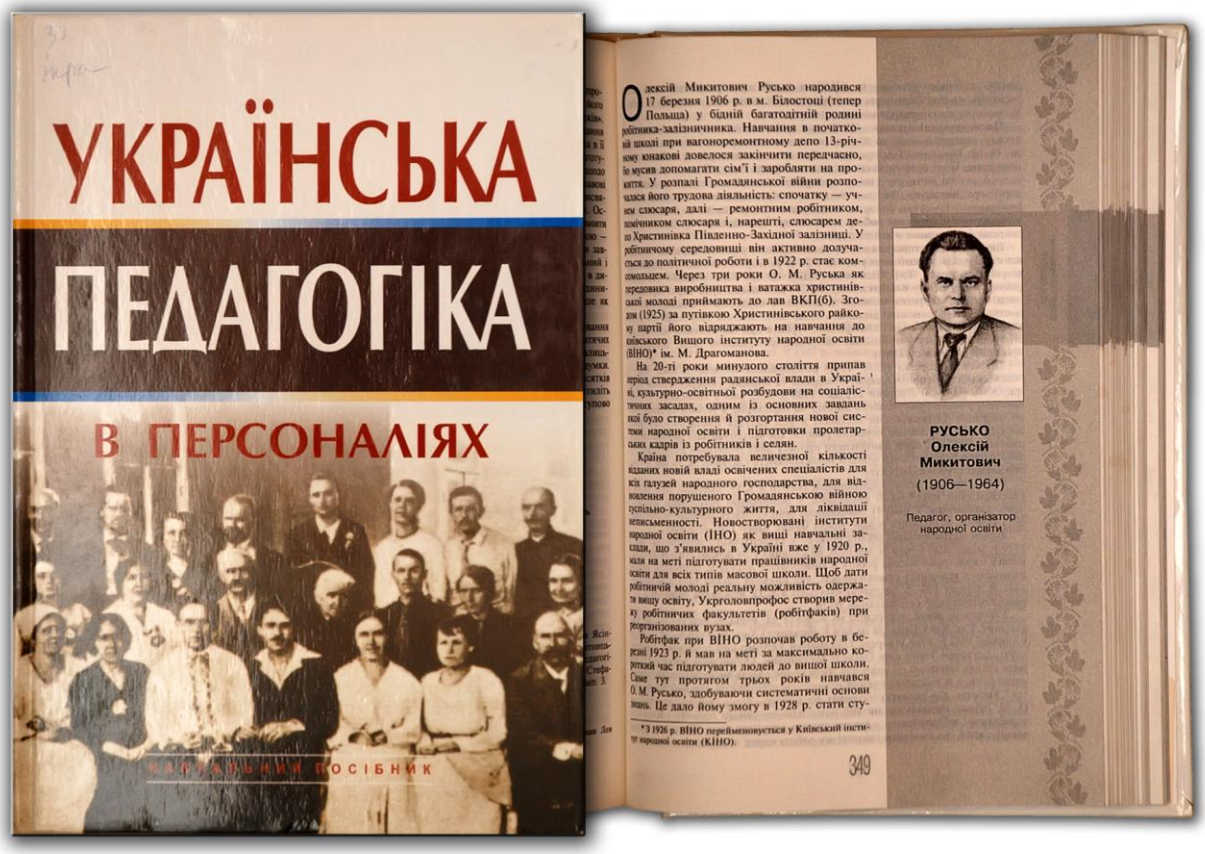

124. **Круглова Л.** Розповідають експонати музею / Л. Круглова // Київський університет. – Київ, **2015**. – Квіт. (№ 6). – С. 4.

Йдеться про один із тематичних розділів експозиції Музею історії КНУ, який відображає діяльність університету за часів Другої світової війни. Архівні документи розповідають про евакуацію Київського університету до м. Кзил-Орди (Казахстан) у складі Об'днаного українського університету. Також представлені документи О. Руська (ректора університету 1938–1944 рр.).

125. **Русько** Олексій Микитович // Ректори Харківського університету (1805–2014) : біобібліогр. довід. / М-во освіти та науки України, Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; [уклад.: В. Д. Прокопова,

Р. А. Ставинська, М. Г. Швалб та ін. ; редкол.: В. С. Бакіров (голов. ред.) та ін.]. – Харків, **2015**. – С. 133–135.

2018

126. **Коцур А.** Київський університет у 1937–1945 рр. : (спогади професора І. А. Гриценка) / А. Коцур // Часопис української історії. – Київ, **2018**. – Вип. 38. – С. 46–58.

О. М. Русько. – С. 49, 53, 55– 57.

2019

127. **Історія** Київського університету : монографія : у 2 т. Т. 1 / М-во освіти та науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [керівник проекту Л. В. Губерський]. / [В. Ф. Колесник, К. М. Казакевич, О. Г. Сокирко та ін.]. – Київ : ВПЦ «Київський університет», **2019**. – 715, [1] с. : портр., іл. – Присвяч. 185-річчю Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка.

О. М. Русько. – С. 560, 562, 573, 701–703.

128. **Сліпушко О.** Олексій Русько – ректор Київського університету на зламі епох / О. Сліпушко // Дзеркало тижня. – Київ, **2019**. – 12–18 жовт. (№ 38). – С. 15. – Те саме в російськомовній версії.

«Він став наймолодшим ректором за всю історію вишу, наймолодшим ректором на теренах тогочасного СРСР, довівши своєю діяльністю, що молодий вік, енергія, розум, організаторський талант, вміння формувати колектив і очолювати його є великими перевагами керівника».

129. **Сліпушко О.** Повернення Кобзаря / О. Сліпушко // Дзеркало тижня. – Київ, **2019**. – 2–6 берез. (№ 8). – С. 15.

«Саме за ректорства Руська, якому вдавалося лавірувати між радянським режимом і національно налаштованими представниками вишу, університет став носити ім'я Шевченка й отримав власний статут».

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича